

вають нормативною[3,с.324] або легальною[4,с.45].

Сфера застосування законної неустойки певною мірою залежить від того, в якій правовій нормі вона міститься. Якщо стягнення неустойки передбачено імперативною нормою, то неустойка, безумовно стягується в розмірі, передбаченому законом. Якщо ж положення про неустойку визначає диспозитивна норма, вона застосовується в передбаченому розмірі, якщо інший розмір сторони не визначили безпосередньо в угоді.

Тому, слід підтримати думку О. Отраднава, що ЦК України обґрунтовано довів дозвіл договірним контрагентам визначати предмет неустойки на власний розсуд у вигляді будь-якого майна, послуги або майнового права, вводячи лише загальні обмеження, які стосуються особливостей обігу, тих чи інших речей. Одним з основних питань, що виникають у разі допущення встановлення неустойки у вигляді майнової цінності, є питання, які саме цінності можуть бути передані як неустойка. Для його вирішення доцільно звернутися до загального визначення. Для визначення того, які саме речі (родові чи індивідуально визначені) можуть становити предмет неустойки, треба звернутися до основного поділу неустойки, відомого цивільного права, на штраф та пеню. Так, за гальним правилом, штрафом визнається різновид неустойки, який визначається або твердій сумі, або у відсотку від суми порушеного зобов'язання та стягується з винної сторони за його невиконання або неналежне виконання. Оскільки сума штрафу відома договірним контрагентам заздалегідь та з часом не змінюється, неустойку у вигляді штрафу, на наш погляд, можна встановлювати у вигляді будь-якої речі, як родової, так і індивідуально визначеної [5,с.38]. Так, наприклад, відповідно до статті 40 Закону України "Про телекомунікації" від 18.11.2003 року № 1280-ІУ регламентується відповідальність операторів, провайдерів телекомунікацій. Оператор, провайдер телекомунікацій несе перед споживачами за ненадання або неналежне надання телекомунікаційних послуг майнову відповідальність.

Таким чином, законна неустойка допомагає економічно більш слабій стороні захищати свої договірні інтереси. Незважаючи на те, що один із контрагентів економічно сильніший за іншого в цивільному-правовому відношенні вони все

Література

1. Граве В.К. Договорная неустойка в советском гражданском праве / В.К. Граве – М.: Госиздат юрид. лит. – 1950г. – 268с.

2. Гражданское право России: Учебник: В 2 ч. / Под ред. З.И.Цыбуленко. – М.: Юристъ, 2000. – Ч. 1. – 543С.

3. Гражданское право БССР: Учебник: В 2 т. / Под ред. В.Ф.Чигир. – Мн.: БГК, 1975. – Т.1 – 428с.

4. Договори в социалистическом хозяйстве / Отв. ред. О.С.Иоффе. – М.: Юриздат, 1964. – 371с.

5. Отраднава О.О. Проблеми предмета неустойки в цивільному праві / О. Отраднава // Підприємництво, господарство і право. – № 3. – 2002.- С.36-39.

УДК 346.3

Красота О. І.,
суддя Господарського суду Дніпропетровської області,
м. Дніпропетровськ

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПОТРЕБУЄ УДОСКОНАЛЕННЯ

Аналіз норм чинної редакції Господарського процесуального кодексу України та практики їх застосування свідчить, що правове регулювання низки важливих аспектів господарського процесу є або недосконалим.

Господарські відносини за своєю соціальною значущістю повинні мати швидкий і простий порядок вирішення спірних питань. До того ж, практика Європейського Суду з прав людини стосовно України свідчить, що актуальною є проблема захисту осіб від надмірно тривалих строків судових проваджень. Тому специфічною рисою господарського судочинства, в силу цих обставин, повинен стати принцип оперативності. Цей принцип, зокрема, дотримано при визначенні порядку здійснення судових проваджень у проекті Господарського процесуального кодексу України, внесеному у свій час народними депутатами України: Бондиком В.А., Кармазіним Ю.А. та Притикою Д.М.

Однією з проблем чинного правового регулювання господарського процесу є прогалини у регламентації мирової угоди між сторонами спору. Поняття мирової угоди було закріплено в ст. 78 ГПК на початку "малої судової реформи". До того часу можливість досягнення сторонами компромісного вирішення спірних питань законодавчо пов'язувалася з арбітруванням. Оскільки принцип арбітрування було виключено із чис-

ла галузевих функціональних принципів господарського судочинства, запроваджений у ГПК інститут мирової угоди мав би отримати детальнішу регламентацію, а до того судова практика вимушена долати прогалини у процесуальному законодавстві.

Уявляється, що така прогалина в нормах ГПК України значно звужує можливість реалізації прав сторін на припинення спору та укладення мирової угоди та породжує неоднакову судову практику. тому процедура укладення мирової угоди в господарському процесі має бути процесуально вдосконалена шляхом внесення відповідних змін до ГПК України, якими мають бути закріплені права сторін на укладання таких угод під час апеляційного та касаційного провадження, права суду на затвердження такої угоди, що дозволить повною мірою сторонам у спорі реалізувати свої права та привести до однакового застосування процесуального законодавства господарськими судами України різних інстанцій.

Відсутність належної регламентації мирової угоди у господарсько-процесуальному законодавстві зумовлює трактування її як особливого виду цивільно-правової угоди, що укладається у ході господарського процесу під тиском певних обставин.

Аналіз ст. 78 ГПК дозволяє зробити висновок, що мирова угода укладається сторонами судового процесу. Таке міркування можна підкріпити аналізом ст. 22 ГПК України, що визначає права й обов'язки сторін, зокрема, їх конкретизація передбачена частинами 2, 4 і 5 цієї статті. Ст. 22 ГПК України прямо не передбачає права сторін укласти мирову угоду, але ч. 2 ст. 22 містить положення про невичерпний перелік прав сторін: сторони судового процесу мають, крім прямо передбачених, й інші права, надані їм кодексом. Отже, з упевненістю можна стверджувати, що до прав сторін належить також право укласти мирову угоду, яке має бути ЧІТКО закріплено у новому ГПК.

УДК 346.9 (043.2)

Малишко В.М.,
к.ю.н.,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Познахор Ю.С.,
студентка,
Університет сучасних знань, м. Київ

ПРАВОВИЙ СТАТУС ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Україна – велика аграрна держава. Її сільське господарство – одна з основних галузей матеріального виробництва, що відіграє важливу роль у житті суспільства. Тому відродження українського села і селянства є одним з найважливіших завдань нашої молоді незалежної держави. Важливим елементом цього відродження є створення фермерських господарств, які є важливою частиною ринкового шляху розвитку українського сільського господарства.

Основою для діяльності всіх сільськогосподарських виробників і зокрема фермерських господарств є земля і відносини пов'язані з нею. Деякі відносини регулюються цілою низкою нормативних актів. Найважливішими з них є Земельний кодекс.

Земельний кодекс визначає правовий режим землі, порядок способи і цілі її використання, охорону землі, її оцінку, а також розв'язання земельних спорів.

Правову базу для створення та припинення існування фермерського господарства створює законодавство, яке можна поділити на три групи:

1) загальне законодавство, що діє стосовно всіх господарюючих суб'єктів;

2) галузеве (земельне, аграрне, цивільне, трудове, фінансове та інше) законодавство, яке закріплює певні однорідні суспільні відносини і торкається фермерського господарства;

3) фермерське законодавство, як специфічна спеціалізована, комплексна галузь законодавства, що лише формується як галузеве утворення і яке присвячено лише фермерському господарству.

Щодо загального законодавства, то провідна роль у ньому належить Конституції України. Її прийняття створило досить чіткий правовий фундамент для розвитку галузевого та спеціального, зокрема, фермерського законодавства.